

**RJEŠENJA I BODOVANJE UČENIČKIH ODGOVORA – 1. RAZRED
XVII. NATJECANJE IZ HRVATSKOGA JEZIKA (2012.)
DRŽAVNA RAZINA**

Test ima 40 zadataka. Točni odgovori vrijede ukupno 100 bodova. Bodovna vrijednost zadatka napisana je u kvadratiću kraj zadatka. Alternativno točno rješenje napisano je u zagradi.

1. Upiši kratice (N, G, D, A, V, L, I) iznad svih sklonjivih riječi.

I I N D D D N

Upoznati smo s temeljnim pravima koja pripadaju svim ljudskim bićima. Konvencija

L G N N G A G

o pravima djeteta, jasna i bezuvjetna, zahtijeva od vlada da zaštite prava svakoga

G V A A N N

djeteta. Zato, djeco, ta prava moraju poznavati svi građani.

3	
---	--

Napomena: U slučaju da učenik pogriješno odredi padež u cijeloj (sročnoj) sintagmi, oduzima mu se samo jedan bod (npr. temeljnim pravima).

3 boda (1 pogriješka 2 boda, 2 pogriješke 1 bod...)

2. Ispiši nepromjenjive riječi i odredi im vrstu.

Svaki čovjek nosi dvije vreće: jednu sprijeda, a drugu straga, obje pune mana. Pred sobom, blizu očiju, nosi vreću tuđih mana. Vlastite su mane skrivene daleko od pogleda. Ljudi svoje mane jedva primjećuju, dok tuđe dobro vide.

riječ	vrsta riječi
sprijeda	prilog
a	veznik
straga	prilog
pred	prijedlog
blizu	prijedlog
daleko	prilog
od	prijedlog
jedva	prilog
dok	veznik
dobro	prilog

3	
---	--

3 boda (1 pogriješka 2 boda, 2 pogriješke 1 bod...)

3. Upiši č/ć.

Pred carskom je palačom nekoć cvaio grmić noćurka.
Jahač, noseći zapečaćeno pismo, pregazi grmičak.
Moćni osvajač na raskrižju sućutno pogleda vodiča.
Po najvećoj hladnoći nemoćno je slušao dječji plač.

3	
---	--

3 boda (1 pogriješka 2 boda, 2 pogriješke 1 bod...)

9	
---	--

4. Zaokruži riječi koje treba pisati velikim početnim slovom.

Zbog orkanske je bure na senjskom području otežan promet ovim dijelom Hrvatskoga primorja. Samo za osobna vozila otvorena je Jadranska magistrala od Bakra do Svete Marije Magdalene. Na Masleničkome je mostu zabranjen promet autobusima. Prema podacima Državnoga hidrometeorološkog zavoda na području Primorsko-goranske županije najviše je snijega palo u Crnom Lugu, središnjem naselju crnoluškoga kraja u Gorskome kotaru i glavnome ulazu u Nacionalni park Risnjak. Za Gorane sibirске hladnoće nisu ništa neobično pa su Delničani uživali u snježnim radostima na -10 Celzijevih stupnjeva. Ekipе Hrvatskih cesta i Oružanih snaga Republike Hrvatske čiste ceste na benkovačkome području te pomažu stanovnicima Vrgorca i Imotske krajine.

5 bodova (1 pogrješka 4 boda, 2 pogrješke 3 boda...)

5	
---	--

5. Upiši ije/je.

Nasmiješeni blijedi mjesec zagledao se u rijeku. Ponad njega bliješte problijedjele zvijezde. Sjena anđela čuvara zatamni mjesečinu i ostavi na nebu zvjezdano jato. Na sjenicama zamirisalo svježije sijeno. Uzjogunili se janjci. Iz nabreklog se vimena slijeva mlijeko. Pet puta glasnim pjevom zazvao jutro pijevac.

4 boda (1 pogrješka 3 boda, 2 pogrješke 2 boda...)

4	
---	--

6. Preoblikuj rečenice u izjavne tako da glagole napišeš u istome licu i broju, ali u zadanome obliku.

Ne prolijevaj suze! (kondicional I.)

(Ti) ne bi prolijevao suze. (Suze ne bi prolijevao.)

Smij se često! (imperpekt)

Smijaše se često. (Ti se smijaše često. Često se smijaše.)

Neka nađu prijatelje! (aorist)

Nadoše prijatelje. (Oni nadoše prijatelje. Prijatelje nadoše.)

3 boda (1 pogrješka 2 boda, 2 pogrješke 1 bod...)

Napomena: Svaka točno napisana rečenica donosi jedan bod.

3	
---	--

12	
----	--

7. Zaokruži točno.

Odlučila sam da ću do kraja/dokraja tjedna pročitati knjigu.

Na moru je pocrvenila/pocrvenjela od sunca.

Potamnila/potamnijela je svoju dugu kosu.

Automobilom često pretičel/pretječe na nedopuštenome mjestu.

3	
---	--

3 boda (1 pogrješka 2 boda, 2 pogrješke 1 bod...)

8. Napiši kratice podcrtanih riječi.

Ove godine postao sam učenik 1. razreda Srednje škole doktora Antuna Barca. Škola je 10 kilometara udaljena od moje kuće. U školi mi se mnogo toga sviđa, na primjer kantina, veliki odmori, jedna Marina i slično. Nota bene, Marinina majka, to jest gospođa Jurić, radi u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Nastavnica Maja Horvat, pofesorica povijesti, moja je razrednica. Najviše volim engleski jezik. Želim studirati u Sjedinjenim Američkim Državama i postati inženjer.

ove godine – o. g.
razred – razr. (r.)
Srednja škola – SŠ
doktor – dr.
kilometar – km
na primjer – npr.
i slično – i sl.
nota bene – N. B.

to jest – tj.
gospođa – gđa
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – HAZU
profesorica – prof.
povijest – pov.
engleski – engl.
Sjedinjene Američke Države – SAD
inženjer – ing. (inž.)

4 boda (1 pogrješka 3 boda, 2 pogrješke 2 boda...)

4	
---	--

9. Upiši rečenične znakove tako da rečenice imaju drukčiji smisao.

Vikao sam: „Ti, ne on!“

Vikao sam: „Ti ne, on!“

Napomene: Svaka rečenica donosi jedan bod. Umjesto zareza može stajati crtica.

2	
---	--

2 boda (1 pogrješka 1 bod...)

9	
---	--

10. Zaokruži pogriješno napisane riječi.

Njih troje sjedi u mračnoj kući pod čadžavim gredama: na kladi uz vatru Frane, za niskim stolom mješa kašu za večeru Mara, a na kovčegu uza zid čući, vrebajući kao divlja mačka, kuštrava kći.

3 boda (1 pogriješka 2 boda, 2 pogriješke 1 bod...)

(V. Kaleb)

3	
---	--

11. Zaokruži slovo ispred točno napisane rečenice.

- a) S nikim na svijetu se nebi mijenjao.
- b) Ni s kim se na svijetu ja ne bi mijenjao.
- c) Ni sa kim se na svijetu ne bih mijenjao.
- d) Ni s kim na svijetu ne bih se mijenjao.

1	
---	--

12. Zadatak ima dva dijela.

1. Ispiši glagole u infinitivu.

2. Odredi ih po glagolskome vidu i predmetu radnje.

Legnem na meku travu i sjećam se djetinjstva. Za vjetrovitih dana puštamo zmajeve.

glagol u infinitivu	glagolski vid	glagoli po predmetu radnje
leći	svršeni	neprijelazni
sjećati (se)	nesvršeni	povratni
puštati	nesvršeni	prijelazni

Napomena: Svaki točan redak donosi jedan bod.

3 boda (1 pogriješka 2 boda, 2 pogriješke 1 bod...)

3	
---	--

13. Zaokruži slova ispred točno napisanih rečenica.

- a) „Domovino, lijepa naša domovino, simbole naše duše!“, uzvikuje Antun Gustav Matoš.
- b) „Samo lijepa naša domovina mogaše stvoriti ljepotu našega jezika,“ zaključuje Matoš u svojem eseju.
- c) „Hrvatski je jezik“, piše Matoš, „buran kao senjska bura, mekan kao dvojnice i veseo kao tambura.“
- d) U svojoj autobiografiji piše: „Ja sam Bunjevac podrijetlom, Srijemac rodom, a Zagrepčanin odgojem.“

2	
---	--

2 boda (1 pogriješka 1 bod...)

9	
---	--

14. Zadatak ima dva dijela.

- 1. Napiši rečenicu u skladu s jezičnom normom.**
- 2. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.**

Dragi moj tko još sluša Bob Dylana i Rolling Stonese?!

Dragi moj, tko još sluša Boba Dylana i Rolling Stonese?!

U rečenici *Dragi moj tko još sluša Bob Dylana i Rolling Stonese?! prekršene su* sljedeće jezične norme:

- leksička i gramatička
- gramatička i stilistička
- pravopisna i leksička
- pravopisna i gramatička.

2	
---	--

Napomena: Svaki dio zadatka donosi jedan bod.

2 boda (1 pogrješka 1 bod...)

15. Zaokruži riječi u kojima je došlo samo do morfološki uvjetovanih alternacija.

Kad uvene lišće i prašina se slegne, a šuma poprimi smečkaste nijanse, momci odijevaju nošnje, pjevaju i kliču.

3	
---	--

3 boda (1 pogrješka 2 boda, 2 pogrješke 1 bod...)

16. Zadatak ima dva dijela.

- 1. Ispiši u tablicu riječi u kojima su provedene fonološki uvjetovane alternacije.**
- 2. Imenuj sve glasovne promjene.**

Pažljivo ću odabrati i odijeliti dio dokumenata iz tisuću sedamsto šezdeset i šeste godine. Oduvijek želim istražiti hrvatske plemićke grbove.

riječ	glasovne promjene
pažljivo	jednačenje po mjestu tvorbe
odijeliti	ispadanje (gubljenje) suglasnika
šezdeset	jednačenje po zvučnosti, gubljenje suglasnika (udvajanje, gubljenje ili ispadanje), jednačenje po zvučnosti
istražiti	jednačenje po zvučnosti
plemičke	ispadanje (gubljenje) suglasnika

Napomena: Svaki točan redak donosi jedan bod.

5 bodova (1 pogrješka 4 boda, 2 pogrješke 3 boda...)

5	
---	--

10	
----	--

17. Ispiši korijenske morfeme iz podcrtanih riječi.

Učiteljica je izmislila priču o zmijoljupcu i nasmijala djecu.

uč-, -misl-, prič-, zmij-, -ljup- (-ljub-)

Napomena: Spojnice nisu nužne.

4	
---	--

4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda...)

18. Popuni tablicu zvonačnicima (sonantima) iz imena i prezimena.

Vjera Ljubić.

zvonačnik	po tvorbenome načinu	po tvorbenome mjestu
lj	protočnik (tekućnik ili likvida)	nepčanik (palatal)
j	približnik	nepčanik (palatal)
v	približnik	zubno-usnenik (labiodental)
r	protočnik (tekućnik ili likvida), treptajnik (titrajnik ili vibrant)	desnik (alveolar)

4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda...)

4	
---	--

19. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj se fonem /n/ u govoru ostvaruje kao [m].

a) On ga želi.

b) On nas gleda.

c) On bi došao.

d) On sluša glas.

1	
---	--

20. Spoji rečenice s odgovarajućim izgovornim svojstvom (npr. 4. d).

1. Liba libi glize lep. a) izgovorna svojstva uvjetovana lokalnim idiomom

2. I ja sam učio rvacki. b) ekspresivna svojstva glasova

3. Lišće šušti, kiša pljušti. c) individualna izgovorna svojstva

2	
---	--

1.c, 2.a, 3.b

2 boda (1 pogreška 1 bod...)

11	
----	--

21. Zaokruži slova ispred točnih odgovora.

U Ujevićevu stihu *Lupa bura tmurnih ura*, ugođaj je ostvaren:

- a) niskim tonom stražnjeg otvornika
- b) dvousnenim zatvornicima
- c) piskavim suglasnicima
- d) prednjim, svijetlim otvornicima.

2	
---	--

2 boda (1 pogrješka 1 bod...)

22. Zaokruži slovo ispred rečenice kojom je ostvaren dojam eufoničnosti ili blagoglasja.

- a) Ne, mene nema.
- b) Daj Darku kupus.
- c) On je pao u očaj.
- d) Zebra brzo trči.

1	
---	--

23. Upiši naglaske iznad podcrtanih riječi.

Kad je ušla kroz vráta, ovio sam nježno ruke oko njezinoga vrâta.

Imenica róda ženskoga je ròda.

4	
---	--

4 boda (1 pogrješka 3 boda, 2 pogrješke 2 boda...)

24. Navedi pravogovorno pravilo koje treba primijeniti pri izgovoru podcrtane riječi.

Dogodilo se to samo jedanput.

Ispred suglasnika p (ili b) u govoru se ostvaruje suglasnik m, a ne n.
Napomena: Priznaje se i ako učenik navede izgovor [jedàmpūt].

1	
---	--

25. Zadatak ima dva dijela.

1. Označi naglaske i dužine u svim rečenicama.

2. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je došlo do oslabljenog preskakanja naglasaka na proklitiku.

a) Nă noge, jŭnăče! (kratkosilazni na a, kratkosilazni na u, dužina na a)

b) Izádi sǎ mnôm. (dugouzlazni na a, kratkosilazni na a, dužina na o)

c) Nê plêšêm. (kratkouzlazni na e, dvije dužine)

4	
---	--

Napomena: Prvi dio zadatka donosi 3 boda. Svaka točno naglašena rečenica – jedan bod.

Drugi dio zadatka – jedan bod.

4 boda (1 pogrješka 3 boda, 2 pogrješke 2 boda...)

12	
----	--

26. Označi izgovorne (naglasne) cjeline okomitim crtama.

1	
---	--

Navukla saml na sebel najnužnijel i odvezla sel na kolodvor.

27. Zaokruži slovo ispred primjera u kojem je točno označena rečenična intonacija.

(oznake: silazna intonacija ↘, uzlazna intonacija ↗)

↘ ↗
a) Pozvao je Maju, Filipa i Leona.

↘ ↗ ↘
b) Zaboravio si? Nazovi ga i pitaj.

1	
---	--

↗ ↗ ↘
c) Ja? Nazovi ga ti sam i pitaj!

28. Zaokruži slova ispred rečenica u kojima se enklitika nalazi na ispravnome mjestu.

- a) Djeca bez roditelja su bila najžalosnija.
- b) Uporaba je tuđica tvrd orah za neuke ljude.
- c) Tuđa vlastita imena (Hugo) se pišu izvorno.
- d) Mi te ništa ne pitamo o tvojim planovima.

2	
---	--

2 boda (1 pogreška 1 bod...)

29. Zaokruži slovo ispred rečenice napisane u žargonu.

- a) Moj je stari frend upao u rokersku fazu i sad svira u bendu.
- b) Mahnula mi je i drugom rukom pa nestala u gradskoj vrevi.
- c) Šta da ti kažem, misecima niko nije ni kuvo ni jeo ni spavo.
- d) Pri sake hiže, pod oblokem, bil je lepi vrtec ograjen z šibjem.

1	
---	--

30. Imenuj narječje i izgovor.

Ta šta si se zaplakala. Vama, eto, mladost prošla bez pesme.

narječje štokavsko

izgovor ekavski

2	
---	--

2 boda (1 pogreška 1 bod...)

7	
---	--

31. Napiši rečenice hrvatskim standardnim jezikom.

Zač ni već svitla na ten svitu?

Zašto (nije) nema više svjetla na tom svijetu? (Zašto još nema svjetla na tom svijetu?)

Gdo me to v noći gleda z neba?

Tko me to u noći gleda s neba? (Tko me to noću gleda s neba?)

Napomena: Svaka točno napisana rečenica donosi jedan bod.

2	
---	--

2 boda (1 pogrješka 1 bod...)

32. Opiši fonološke značajke kajkavskoga narječja u zadanim riječima.

Vučitelj¹ je v ruki držal belu rožu².

1 – učitelj, 2 – cvijet, ružu

pr. vučitelj	Ispred samoglasnika na početku riječi javlja se suglasnik v.
ruki	Ne provodi se sibilizacija.
držal	L na kraju sloga ne prelazi u o. (Ne provodi se vokalizacija.)
belu	Stari <i>jat</i> dao je ekavski odraz. (Ekavski refleks <i>jata</i> .)

3 boda (1 pogrješka 2 boda, 2 pogrješke 1 bod...)

3	
---	--

33. Zaokruži slovo ispred tvrdnje koja opisuje zajedničko svojstvo čakavskoga i kajkavskoga narječja.

- a) Umjesto *cr* govori se *čr* (črn).
- b) *Lj* se često zamjenjuje suglasnikom *j* (zemja).
- c) Krajnje *m* zamjenjuje se s *n* (jesan).
- d) Svi govori imaju četveronaglasni sustav.

1	
---	--

34. Zaokruži slovo ispred netočne tvrdnje.

- a) Sumerani su se prvi koristili pismom.
- b) Sumerani su se koristili alfabetom.
- c) Prometni su znakovi piktogrami.
- d) Ikone na računalu su ideogrami.
- e) Latinica je alfabetsko pismo.

1	
---	--

7	
---	--

35. Zaokruži da ili ne.

- a) Prvi je zapisani slavenski jezik staroslavenski. **DA** NE
- b) Stariji je tip glagoljice uglata ili hrvatska glagoljica. DA **NE**
- c) Staroslavenski je jezik imao šest samoglasnika. DA **NE**
- d) Staroslavenski jezik nije imao glasove ć, đ, dž. **DA** NE

4	
---	--

4 boda (1 pogreška 3 boda, 2 pogreške 2 boda...)

36. Napiši naslove tekstova kojima pripadaju citirani ulomci.

- a) Prije, dakle, Slaveni ne imahu pisma, nego crtama i urezima brojahu i gatahu, jer bijahu pogani. Pokrstivši se, trudaahu se slavensku riječ zapisivati latinskim i grčkim pismenima, bez sustava.

Traktat Črnorisca (Crnorisca) Hrabra (O pismenima)

- b) V ime Božje. Amen. Let gospodnjih 1288, indicio prvo, dan 6. miseca jenvara. Va vrime ubo velikih muži, gospode Fedriga, Ivana, Levnarda, Dujma, Bartola i Vida, krčkih, vinodolskih i modruških knezi.

Vinodolski zakon

- c) I tako sramotni i nevirni Hrvati (...) počese krv prolivati svoga dobrog kralja Zvonimira koji prokle tada nevirne Hrvate (...) da bi veće nigdar imali gospodina od svoga jazika.

Ljetopis popa Dukljanina

3	
---	--

3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod...)

37. Poredaj događaje kronološki (rednim brojevima od 1. do 4.).

redni broj

1. Ćiril i Metod dolaze u Moravsku poučavati Slavene vjeri, slavenskomu jeziku i pismu.
3. U pismu upućenom senjskom biskupu Filipu papa Inocent IV. dopušta slavensko bogoslužje i uporabu glagoljice.
2. Nastaju prvi hrvatski tekstovi zapisani u kamenu (Krčki natpis, Valunska ploča).
4. U Senju djeluje glagoljska tiskara koju je osnovao kanonik Blaž Baromić.

1	
---	--

8	
---	--

38. Pročitaj tekst i odgovori na pitanja.

I obujamši¹ vsu Grčiju i Bulgariju, Bosnu i Rabaniju², Turci nalegoše³ na jazik hrvatski posilajuć zastupi⁴ velike. (...) Tagda že gospoda hrvatska i bani hrvatski dvigoše vojsku protivu njim, boj zastupni v polji velijem Krbavskom.

1 – zauzevši, 2 – Albaniju, 3 – navališe; 4 – čete

1. Imenuj autora citiranoga teksta.

pop Martinac

2. Što znači podcrtana riječ u zadanome kontekstu?

nalegoše na jazik hrvatski narod (hrvatski narod)

3. Zaokruži slovo ispred točne tvrdnje.

Citirani je tekst u originalu pisan:

- a) latinicom i latinskim jezikom
- b) latinicom i čakavskim narječjem
- c) bosančicom i hrvatskom redakcijom crkvenoslavenskoga jezika
- d) glagoljicom i hrvatskom redakcijom crkvenoslavenskoga jezika.

3	
---	--

3 boda (1 pogreška 2 boda, 2 pogreške 1 bod...)

39. Zaokruži slovo ispred točne tvrdnje.

- a) Misal po zakonu rimskoga dvora tiskan je 22. veljače 1435.
- b) Misal po zakonu rimskoga dvora tiskan je latinicom.
- c) Tekst Misala po zakonu rimskoga dvora tiskan je u dvjema bojama.
- d) Misal po zakonu rimskoga dvora tiskan je u Senju.

1	
---	--

40. Zaokruži slova ispred točnih tvrdnja.

- a) Prva je tiskana pjesnička zbirka u Hrvata na latinskome jeziku.
- b) Red i zakon zadarskih dominikanki zapisan je na crkvenoslavenskome jeziku.
- c) Marko Marulić većinu je svojih djela napisao na hrvatskome jeziku.
- d) Valunska je ploča napisana na hrvatskome i latinskome jeziku.

2	
---	--

2 boda (1 pogreška 1 bod...)

6	
---	--